

Högbyskolans lärare i Polen

Reseberättelse

Högbyskolans lärare i Polen 2009

Torsdag 25/10

På Högbyskolan springer, ej utsövd, virrig personal runt och försöker efter bästa förmåga tänka såväl på sina lektioner och annat arbete som på huruvida man verkligen fått med allt i packningen inför stundande resa. "Hjälp, jag måste ju ha med plåster och tamponger!" utbrister någon. För att inte tala om klädseln, vad ska man ha med sig? Regnar det i Polen? Ska jag verkligen ha vandrarkängor – i stadsmiljö? Listan på måsten i packningen blir lika diger som högen med BIUS och andra arbeten som växer på skrivbordet och mejl som måste läsas och helst besvaras. Ska man ta med proven och passa på att rätta dom? Eller ska man "bara" åka på fortbildningsresa? Man kanske skulle lägga ut en blänkare på nätet: "Rätta mina prov. Jag betalar bra!". Nåja, när vi väl sitter på båten är det lugnare. Såvida det nu inte blir storm och båten inte kan lägga till i kaj och...!!! Siv har lovat att sitta med flytväst på hela vägen och Christina laddar med piller, vita sådana.

Klockan fyra på eftermiddagen var det samling vid Visby hamnterminal. Såväl kurator, sjuksköterska, vaktmästare som lärare och rektor samlades för avresa till vårt kära grannland Polen. En grupp på närmare bestämt 25 vuxna gotlänningar skall till Gdansk – en Hansastad som likt Visby haft en aktiv handel med andra länder från 1100-talet och som faktiskt till viss del påminner om Visby. Vi kommer nog att känna oss som hemma. Förresten, undrar ni vem som kom sist till hamnterminalen? Då kan undertecknad meddela er att det var vår käre reseledare, polack och Ma/No-lärare Maciej som sin vana trogen dök upp precis inför avfärd. Men så skulle han ju också "stänga gruppen".

Båten gungade lätt, om det berodde på vinet som en del unnade sig eller vinden vete tusan. Alla verkade dock vid gott mod. Vi lämnade vid ankomst Nynäshamn i olika riktning, somliga till släkt och vänner i storstaden andra till hotell i Skavsta.

Fredag 16/10

Några av oss lämnar ett mulet Stockholm där vi i släkt och vänners hem fått en mer eller mindre god nattsömn. Andra sov på hotell i Skavsta och avnjöt (i de andras fantasi) en fantastisk hotellfrukost. Samlingen på Skavsta var satt till 12.00 men Jennie "har inget pass!" Ljungberg var tvungen att häva sig ut till flygplatsen några timmar tidigare för att möjliggöra en resa. Trots Maciejs och Tommys "det går nog bra ändå" - attityd gick Jennie på polisens information – pass krävs! Vad hände med

EU, Schengen och allt snack om ett öppet Europa? Terroristjakten går före, eller det vissa kallar ett "säkerhetstänk". Men vad tusan gör man inte för att få vara med på denna begivenhet som vi ännu inte vet särskilt mycket om, det kan faktiskt vara värt de 980 kronor som det kostar att utfärda ett tillfälligt pass på flygplatsen. En tröst var i alla fall att man fick åka två för samma kostnad som en på RyanAirs egen flygbuss.

Efter att ha intagit lunch (någon med en ofrivillig springnota), shoppat lite, växlat kronor till zloty och bara umgåtts lite i största allmänhet fick vi kliva ombord på planet som snabbt och smidigt tog oss till Gdansk. Det gick så fort att Kristina Snoder undrade om vi skulle mellanlanda i Visby!

Väl framme kom "vår" buss och våra excellenta researrangörer Tommy, Maciej och Hardy (även kallade ToMaHa) bjöd inte bara på en guidad tur in till staden utan försåg oss ansvarfullt med adress till hotellet (om vi skulle gå vilse) och nummer till samtliga i gruppen (om vi skulle känna oss ensamma). Vi blev ombedda att "se framåt och inte bakåt" (fast de flesta sevärdheterna var till vänster eller höger om bussen!). Där var Maciejs gamla hemtrakter och Operan som visade Don Giovanni, högskolan som hyser fler svenska studenter än polska då de svenska inte får plats i Sverige, varvskranarna från Leninvarvet som stack upp sina rostiga armar som en påminnelse om de varvsarbetare som, under Lech Walesas ledning, inledde den strejk som skulle bli början till slutet för kommunismen. Vi åkte vidare förbi Centralstationen, Birgittakyrkan och till slut, efter att ha kört förbi Gamla stan, stannade bussen utanför Dom Musica – en gammal militärförläggning omgjort till hotell.

16 damer och 9 herrar inkvarterades i härliga rum med högt i tak och mycket fräscha badrum. Strax hade hela gänget, i olika konstellationer, kastat sig ut i den vackra soldränkta staden Gdansk för att få i sig något att äta och titta sig omkring lite och alla var nog rätt tacksamma över lite egen tid. Några åt inhemskt i en restaurang mindre än vardagsrummet hemma medan andra åt byggarbetarportioner för 50 kronor. Vår rektor Päivi var ute på egen upptäcksfärd vilket föranledde en viss oro – det är härligt att alla tänker på varandra (kan informera att hon klarade kvällen galant både då hon gick på mer turiststråk och i de något mer ruffiga kvarteren).

Då vi hade strikta order från reseledarna "ToMaHa" om att alla skulle ligga snällt i sina sängar senast klockan 23.00 (och då fick vi ändå en timme mer än eleverna!) var det ingen som vågade annat än att tacka för sig i god tid. Kanske vetskapen om stundande revelj klockan 07.00 med avfärd för guidad heldagstur klockan 08.30 gjorde sitt till att de flesta insåg vikten av tidig sänggång.

Lördag 17/10

Med en spännande frukost i magen gav vi oss iväg tillsammans med vår guide Robert, en svensktalande polack, ut på tur i Gdansk. Vi fick lära oss bland annat att Gdansk är en gammal Hansastad som under 1600-talet blev förmöget på att exportera bärnsten och spannmål och att ryssarna under 2:a världskriget bombade sönder två tredjedelar av staden som ren hämnd mot tyskarna vilka var "herrar" över Gdansk under den tiden. Att Mariakyrkan när den efter många år var färdigbyggd hade blivit, och är än idag, världens största tegelkyrka fick vi också veta. Robert vallade oss vidare genom Gdansk men efter ett par timmar fick han erfara det typiska svenska kaffesuget hos stora delar av gruppen och våra reseledare gav till sist vika, det blev en snabb kopp innan vi drog vidare.

Nästa mål var Stutthof, ett koncentrationsläger från 2:a världskriget. Under den en timme långa bussfärden dit fick vi höra redovisningar från olika lärare som likt eleverna fått välja ett ämne att berätta om under resan. Vi fick från Allan höra om polska (och svenska!) idrottsliga bedrifter, höra Christina Boberg och Peppe berätta mer om Mariakyrkan och Lisbet avslöja spännande fakta om kung Sigismund – som både var svensk och polsk kung under en period. Det märktes att det var lärare som höll låda för de var alla både kunniga och intressanta att lyssna till. Malmaskolans lärare hade gjort en sittande tipspromenad i vilken Björn avgick som segrare!

Om besöket på Stutthof väljer jag några citat:

"Hur är det möjligt att människor kan utveckla sådan ondska?"

"Eländes, elände"

"Har varit på flera koncentrationsläger – jag vänjer mig aldrig,"

"Tänk att de låg tre på en brits!"

"Detta är faktiskt ofattbart"

"Jag kan inte vara där inne, det är för kallt... tänk vad kallt det måste ha varit under vintern, som fångel!"

"kallt, värdigt och oerhört sorgligt"

"Hur är det möjligt för de högre upp i hierarkin att göra detta val?"

Diskussionerna om mänskligt lidande ledde till samtal om hur vi förhåller oss till våra medmänniskor och vår omvärld idag, vilka drivkrafter som gör att människor utvecklar ondska och även hur vi ska göra för att lyckas engagera eleverna kring detta i klassrummet – en bra början är nog faktiskt att själv ha fått de upplevelser vi fick på koncentrationslägret. I bussen efter Stutthofbesöket valde Robert att köra en frågesport för att skingra tankarna lite, det är tungt med sådana här besök och det är väl också förklaringen till att fröknarna Anna och Christina till sist bröt ut i okontrollerat fnissande, det och bristen på lunch. Det sista var enligt reseledarna ett medvetet drag för att vi skulle förstå hur bra vi har det.

Och med viss eftertanke så kan vi nog alla hålla med om att vi verkligen kan skatta oss lyckliga; vi har aldrig drabbats av ett krig, aldrig behövt svälta och aldrig behövt fly för våra liv men sugna på lunch kunde vi bli i alla fall.

Efter ett besök på Westerplatte (tillsammans med vår egen "österplatte" Maciej) där vi tillsammans med texten som är uppförd framför krigsmonumentet konstaterade "Nigdy wiecej wojny – Aldrig mera krig" satte vi kl.16.00 av mot olika matställen, nu rejält hungriga. Kvällen avslutades bland annat med vimsiga irrfärder på jakt efter frisörer och jakt på konserter, dock utan resultat. Det senare föranledde Maciej att trumpet konstatera: "Det är nästan så man skäms! Inte en enda konsert i konserthuset en lördagkväll! Då kan man ju lika bra bo i Roma.". Men ett gäng av de kvinnliga resdeltagarna hade hittat Madisson, ett varuhus där det mesta finns att hitta (t.ex. skor!) så det blev nog en bra kväll till slut ändå, trots att Hardy och Leif inte lyckades köpa "Öl-sädeslags-tavlan" på bryggeriet som skulle hängas i bygdegårdarna i Burs och Etelhem.

Söndag 18/10

Det var ett regnigt Gdansk vi lämnade denna söndagsmorgon efter några förvirrande minuter då vi letade efter gruppens förlorade själar – dels de som besökt mässan men också Ronny som blivit dirigerad till en helt annan kyrka än den Maciej sedan valde att gå till för söndagsmässan. Ronny hade tillbringat morgonen alldeles ensam med prästen i Nikolajkyrkan medan de andra avnjöt mässan med gamla blommor (eller var det gummor?).

Regelmässig inräkning och kontroll om alla hade lämnat in nycklarna, det hade vi – även thépåsen som Ronny använde som nyckel återbördades. Äntligen var vi på väg till korsriddarborgen i Malbork och vår nya bostad – OS-byn i Cetniewo, en by i Wladyslawowo,.

Dorotha guidade oss med säker hand genom den enormt storslagna korsriddarborgen i Malbork och mellan kök, locus secretus (toa på finare språk), festsalar och raserad kyrka och vi fick lära oss mycket om de tyska medeltida korsriddarna vilkas närvaro under tiden det begav sig polackerna än idag har svårt att förlika sig med. Troligtvis beroende på kombinationen att med våld framföra sin tro och det faktum att Hitler använde den tyska korsriddarordens symboler i sin propagandamaskin, detta trots att just Hitler upplöste ordern. Hela guidningen avslutades med en välsmakande lunch i en fantastisk restaurang i källarmiljö, inte helt olikt Kapitelhusgården som ju också har medeltida anor.

När alla hade fått möjlighet att göra inköp av diverse souvenirer och presenter till de där hemma, Ronny stod för det minsta inköpet – ett halssmycke som var så minimalt att ordspråket "det är tanken som

räknas” verkligen kom på sin plats, kunde bussen ta oss alla till nya mål. Nu blev resan längre än den varit hittills, hela två timmar. Turen gick hyfsat bra och vi var rätt nöjda med att ha tak över huvudet då regnet hade tilltagit. En eloge till busschauffören för världshistoriens snabbaste avkörning, i samma stund som ordet locus secretus kom upp girade han snabbt som en formel 1-förare in på en lämpligt placerad bensinmack där alla kunde få lätta på blåsan.

Så var vi framme vid hotellet i olymbiabyn i Cetniewo. Alla fick sina rum och somliga snabbade sig för att boka massage och andra SPA-behandlingar, de som var snabba hade tur – tiderna visade sig inte räcka till alla, tyvärr. Men alla hade tillgång till badet, vilket visade sig vara en fantastisk anläggning för olympiska mästars uppladdning. Men att förstå systemet på utländska badhus kan vara svårt, att alla var tvungna att ha badmössa överraskade och Allan stackaren hittade aldrig till bastun utan gick vill bland alla omklädningsrum och fick nöja sig med en dusch medan andra både bastade, åkte vattenrutschbana, simmade och låg i jacussi.

Så var det dags för möte med vice borgmästaren, en gammal skolkamrat till Maciej som hade ställt till med fest för vår räkning. Det var en härlig middag med sedvanlig soppa innan varmrätten vilket sköljdes ner med mer vodka än vin. Under middagen underhöll, utan hänsyn till Barbros försök till snapsvisor, en kasjubisk orkester (trumpet, klarinett, dragspel och bastuba) i vackra kasjubiska folkdräkter i vitt, rött men framförallt blått som symboliserar havet (kasjuberna i skogstrakterna har grönt istället). Några av oss fick även testa några av de gamla kasjubiska instrumenten vilka man ursprungligen använde för att driva bort onda andar – något som uppskattades av fler än utövarna. Vad Jennie och Doris gjorde med håret mellan Ronnys ben är en hemlighet som endast Polenresenärerna muntert fick uppleva. Päivi lyckades konversera en hel middag med borgmästarens fru, utan att de behärskade något gemensamt språk – imponerande. Sedan följde tokig dans tills högtalarna hade spräckts och när undertecknad visade sig vara en killer på ”Killer” (ett dartspele) så visade Peter att hans enda handikapp i biljard var Peppe, som i sin tur var en fena på dansmoves. Alla somnade sent denna härliga natt vid havet, någonstans i Polen.

Måndag 19/10

Efter den trevliga söndagskvällen fick alla som ville möjlighet att sova ut en stund. Några valde dock att försöka hinna med en simtur på morgonen innan bussen gick mot dagens mål. ”Let’s go to Hell!” sa Maciej och efter lite vanlig tidsförvirring stack vi först till Wladyslawowo, närmast liggande by. Eller egentligen skulle man kunna säga att om Cetniewo är Alva så är Wladyslawowo Hemse (Alvaborna har Hemse

som postadress). Högt upp i tornet i staden (ca. 70 m högt) som vi alla besteg, även höjdrädda Hardy och Gunilla, kunde vi beskåda en storslagen utsikt över staden och havet. Efter lite snabbshopping kunde bussen glida ut på nya äventyr. En passus – Gunilla anammade den polska seden och började med polsk tidsräkning! Nu bar det av till Hel, en smal landstunga på 34 km med en bredd på 80 meter på det smalaste stället. Naturen kändes bekant, tallar och sanddyner., inte alls olik Fårö eller Gotska sandön.

Medan de som (helt frivilligt) blev kvar på hotellet gick stärkande promenader längst stranden i solskenet, sov skönhetsömn eller bättrade på sin skönhet på salong fick de som var med på turen till Hel smaka av inte bara gott tillagad nyfångad färsk fisk utan också se hur denna semesterort Hel såg ut i sin lågsäsongsdvala, ungefär som Burgsvik under vintern. Men det är lätt att föreställa sig hur detta som tidigare varit ett avstängt militärt område nu är ett paradiset sommartid för såväl turistande polacker som mer långväga gäster.

Tidsbristen blev snabbt ett faktum och vi gjorde allt vi kunde för att snabbast möjligt ta oss tillbaka till hotellet för att kunna åka iväg till ... där borgmästaren skulle ha mottagning. Oinformerade som vi var om att vi faktiskt skulle på en officiell bjudning var det flera av oss som kände oss illa förberedda klädmässigt. Tanken på att gå i hafsiga vardagskläder tillsammans med uppklädda kolleger kändes inte fullt tilltalande för alla. Här är väl det enda tillfället hittills där informationen brast på ett sätt att det skapade ett visst obehag, helt i onödan visade det sig då även de som tog emot oss var såväl vardags- som finklädde.

En något nervös grupp leddes in i ett vackert rum i det residens som också är Kasjubernas museum och därpå följde en något märklig stund där Maciej översatte från polska till svenska vad museiintendenten sa och Maciejs något förvirrade uttryck övertygade oss alla om att intendenten och Maciej sa olika saker. Vi fick i alla fall ytterligare kunskap om kasjubernas liv och leverne och om museets historia. Att byggnaden fram till 1994 hade varit skola för blinda barn fick undertecknad att fundera på var dessa elever numer har sin skola. När rundvandringen på museet var över serverades kaffe och kasjubkaka, enligt Gunilla en vanlig vetedeg med frukt på. Peter, Lena och Gunilla kom åter in på ämnet mat och oron för att inte få föda i tid visade sig senare vara obefogad – bara en timme till Sopot! Men innan vi lämnade Kasjubernas museum byttes gåvor och tacktal hölls galant av Päivi (och översattes galant av Maciej – tror vi i alla fall). Gruppen fick MVG i ordning och uppförande av ToMaHa och vi fick veta att våra värdar imponerats av vår tolkning av den inhemska bokstavssången.

I bussen mot Sopot bjöds vi på guidning genom Gdynja och nya spännande redovisningar. Agneta berättade om den polska stormaktstiden då Polen var ett kulturellt drivhus med mycket arkitektur, musik, dans och teater som exporterades till andra länder. Det är därför vår typiska svenska folkdans heter "polska" (författarens anm.) och Kristina Snoder lärde oss om heliga Birgitta (vi ska ju bo hos Birgittasystrarna). Om heliga Birgitta kan sägas att hon inte bara skänkte sin man åtta barn (skönt uttryck) utan också att hon blev helgonförklarad. Väl framme i Sopot väntade mat för de hungriga, shopping för andra och möjlighet att gå ut på den 511,5 meter långa piren i havet. En vandring i kylig höstluft under stora skaror med fåglar i flock som svävade över våra huvuden, till somligas förtjusning och andras förskräckelse. Väl där ute kunde man titta tillbaka in mot land och njuta av synen av människor som i sakta mak promenerade, av landremsan med sandstrand och ljus från hotell, av hus och restauranger samtidigt som man hörde vågornas kluckande – helt klart rogivande.

Innan klockan blivit nio på kvällen hade vi hunnit fram till Birgittasystrarna och vår hemvist de sista två skälvande dagarna. Vi visste inte alls vad som väntade oss, att bo i nunnekloster framkallade mer bilder av ett mycket spartanskt och troligtvis kyligt boende, men det som bjöds oss var ett boende lika tjustigt som vilket bättre hotell som helst. Och möra som vi var allihop kröp vi genast i koj. Tisdag 20710
En avskalad miljö, lagom tempererade rum och en oändligt vilsam tystnad gjorde sitt till för nattsömnen, i alla fall för de som inte hade fått en "Björn" på rummet. Det toppades med det godaste kaffet hittills. Tack vare att någon (jag nämner inga-Allan-namn) kom vi iväg något senare än tänkt till Dorothas skola där vi väntades av trevliga lärare och nervösa elever. Det bjöds på kaffe och kaka, rundvandring i grupper guidade på engelska av elever och avslutningsvis en teaterföreställning. Med charmig inlevelse tolkade utvalda elever Shakespeares "Romeo och Julia" till allas förnöjsamhet. Päivi höll tacktal, lika bra denna gång och presenter bytte ägare, ännu fler "sheep sheep" delades ut. Polackernas gästfrihet och generositet är av ett alldeles speciellt slag, var man än kommer blir man alltid varmt mottagen. Vi åkte därifrån med många nya kunskaper om det polska skolsystemet och de polska lärarnas villkor, att leva på en lön som ensamstående lärare är hart när omöjligt, 1000 zloty i månaden efter fyra års studier.

Oliwa blev nästa mål, där bjöd organisten på drömsk musik (både mörka och ljusa drömmar) från den världsberömda kyrkorgeln. Undertecknad måste tillstå att något liknande har i alla fall inte jag hört och denna upplevelse bjöd på ett välkommet avbrott och en möjlighet till en stunds meditation.

Men eftersom denna grupp har tre basala behov; äta, dricka kaffe/öl och shoppa, forslades vi snabbt av vår tålmodiga chaufför till ett shoppingcenter där samtliga av dessa behov kunde tillfredställas.

Återsamlingen visade att då vissa inte "sett skogen för alla träna" hade andra gjort riktiga kap, alla verkade dock nöjda (utom Ronny som inte fick någon öl). Efter resans första kontraorder sattes en ny samlingstid efter avsläpp i Gdansk. De som ännu inte hunnit äta, dricka kaffe/öl och shoppa kunde nu göra det. Resultatet visade sig sedan hos Birgittasystrarna, det var mer än en som hade besvär med packningen! Men innan vi kom så långt som till att stuva om våra saker inför avresan väntade en fantastisk "sista måltid" på en rysk restaurang. Där möttes vi av vackert klädda servitriser och bjöds på välsmakande mat ackompanjerat av ljuvliga ryska toner framförda av en sångerska som studerat på musikaliska akademien i Minsk. Huruvida det var ett arbete hon var nöjd med eller inte vet vi ingenting om men nog kan det tyckas tufft att gå en lång krävande utbildning och sluta med att underhålla matgäster på krogen. Hursomhelst var vi tacksamma för hennes sång som var av allra bästa kvalité och det blev också den som fick sätta tonen för vår resa – kvalité, igenkänning och överraskning, glädje och aningens sorg.

Innan vi lämnade restaurangen delade "ToMaHa" ut traditionsenliga utmärkelser. På årets resa gick dessa till: Allan som fick polska landslagets tröja för sin redovisning om sport där han likt en katt som famlar luften alltid landar på alla fyra, Gunilla som fick en korv för att hon är så positiv, Leif som fick en anteckningsbok och penna för att skriva upp alla våra galna idéer om renoveringar på Högbyskolan, Ronny tilldelades en ny väska då hans "potatissäck" från lumpen sjöng på absolut sista refrängen och till sist belönades Päivi för att vara smidig och alltid glad och utnämndes till skolans drottning med en bärnstensbrosch. Dessutom fick hon ett fyrljus att tända för att alltid hitta hem om hon skulle komma på irrvägar. Och då vi personal nu varit på härliga irrvägar långt ifrån vårt vardagsliv i fem dagar ser vi med längtan fram emot ljuset från Visby fyr; alla BIUS, planeringar, mejl, prov, uppsatser, möten och allt slit till trots – borta bra hem hemma bäst!

Nedtecknat av Anna Herlöfsson